

10.00.06 - Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik ixtisosligi bo'yicha tayanch doktoranturaga "Mutaxassislik" fanidan qabul imtihoni savollari

1. Dunyo tillarining geneologik tasnifi
2. Qiyosiy-tarixiy tilshunoslikning vazifalari
3. Tipologiyaning maqsad va vazifalari
4. Chog'ishtirma tilshunoslikning nazariy va amaliy vazifalari
6. Qiyosiy-tarixiy tilshunoslik va chog'ishtirma tilshunoslik o'rtasidagi farq
7. Sinxron lingvistika bilan diaxron lingvistikaning farqi
8. Chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimaning o'zaro munosabati
9. Qiyosiy-tarixiy metodning mohiyati.
10. Chog'ishtirish metodlarining xususiyatlari
11. Tipologik metodning o'ziga xosliklari
12. Deskriptiv metodning asosini tashkil qiluvchi tahlil
13. Statistik tahlil metodining o'ziga xosliklari
14. Transformasiya metodi .
15. Distributiv tahlil metodi.
16. Komponent tahlil metodi
17. Bevosita tashkil etuvchilarga ajratish metodi.
18. Agglyutinativ tillarning o'ziga xos xususiyatlari
19. Flektiv tillarning o'ziga xosliklari
20. Amorf tillarning o'ziga xosliklari.
21. Polisintetik tillarning o'ziga xosliklari
22. O'rganilayotgan xorijiy til va o'zbek tilida ot kategoriyasining izomorflik va allomorflik xususiyatlari
23. O'rganilayotgan xorijiy til va o'zbek tilida fe'l kategoriyasining tipologik xususiyatlari
24. O'rganilayotgan xorijiy til va o'zbek tilida frazeologizmlarning o'ziga xos xususiyatlari
25. O'zaro yaqin tillar paremiologiyasidagi o'xshash va farqli jihatlar
26. Chog'ishtirma tilshunoslikning nazariy asoslarini yaratishda hissa qo'shgan tilshunoslar haqida ma'lumot bering.
27. Tipologik metodlar va ularning qiyosiy-tarixiy metoddan farqi.
28. O'rta Osiyoda chog'ishtirma tilshunoslik bo'yicha yaratilgan dastlabki asarlar.
29. Cho'ishtirma tilshunoslikning obyekti
30. Chet tillarni o'qitishda chog'ishtirma tilshunoslikdagi lingvodidaktik vazifalarning ahamiyati
31. Til universalialari terminining mohiyati.
32. O'zbekistonda tarjimashunoslik fanining vujudga kelishi va rivojlanishi
33. Tarjima tarixi. O'zbekistonda tarjima tarixining o'rganilishi
34. Tarjima maktablarining yuzaga kelishi
35. Tarjima nazariyasining fan sifatida shakllanishi
36. Tarjimada asliyatdagi milliy o'ziga xosliklarning aks etishi
37. Tarjimaning lisoniy va g'ayrilisoniy muammolari
38. Tarjimada kompensasiya usuli
39. Badiiy tarjimaning asosiy masalalari
40. Ilmiy tarjima murakkabliklari
41. Tarjimada davr uslubini saqlash masalasi
42. Tarjimada milliy va tarixiy koloritni saqlash masalasi
43. Yaqin tillardan tarjima qilish muammolari
44. Milliylik va tarjima. Tarjimada adabiy aloqa masalasi

45. Bilvosita tarjimaning kamchiliklari . Bevosita tarjimaning yutuqlari
46. Tarjimashunoslikning tarkibiy qismlari
47. “Milliy kolorit” tushunchasi va uni tarjimada qayta yaratish masalasi
48. Kinofilmlar tarjimasining o‘ziga xos xususiyatlari, muammolari
49. Tarjima va interpretasiya. Transformasiya. Transliteratsiya terminlarining tavsifi
50. Frazologizmlar tarjimasidagi muammoli tomonlar- murakkabliklar
51. Tarjima tur va janr xususiyatlari
52. Tarjima nazariyasining obyekti, maqsadi va vazifalari
53. Zullisonaynlik va tarjimaning rivoji
54. Realiyalarning tarjimada berish usullari
55. Muqobilsiz leksikaning tarjimada berilishi
56. Tarjimada lakunalarni bartarf qilish usullari
57. Evfemizm va disfemizm hodisalari
58. So‘zma-so‘z va erkin tarjima muammolari
59. Tarjimada ekvivalentlik va muqobillik masalasi
60. Tarjima tanqidining tarjimachilik taraqqiyotiga ta'siri
61. Sinxron va ketma-ket tarjimaning o‘ziga xosliklari
62. Qiyosiy adabiyotshunoslikning ob'ekti
63. Jahon adabiyotini milliy adabiyot bilan qiyoslashdagi asosiy prinsiplar
64. Adabiyotshunoslikda komparativistikaning ahamiyati
65. Adabiy janrlar va ularning qiyosi
66. Qiyosiy adabiyotshunoslikning tayanch tushuncha va terminlari
67. Adabiyotshunoslik va qiyosiy adabiyotshunoslikning umumiy tushuncha va terminlari
68. O‘zbek va o‘rganilayotgan xorijiy adabiyotda adabiy janrlar orasidagi umumiy va o‘xshash tomonlar
69. Qiyosiy adabiyotshunoslikning predmeti va o‘rni. Qiyosiy adabiyotshunoslikning tamoyillari
70. Adabiyotshunoslikda qiyosiy-tarixiy metod va uning asoschilari. Qiyosiy va chog‘ishtirma adabiyotshunoslik. Qiyosiy adabiyotshunoslik ob'ekti
71. Jahon komparativistikasining taraqqiyot bosqichlari
72. Adabiy aloqa turlari. Kontakt aloqa tipologiyasi. Kontakt aloqa.
73. Tekst, badiiy asar, diskurs, kontekst, intertekst tushunchalari. Tekst struktura sifatida
74. Diskurs tushunchasi. Diskurs va tekst. Intertekstuallilik konsepsiyasi. Kontekst tushunchasi
75. Milliy adabiyot, hududiy adabiyot, jahon adabiyoti tushunchalari
76. Milliy adabiyot xalq dunyoqarashining aksi sifatida. Hududiy adabiyotlarga bolinishning tamoyillari
77. “Jahon adabiyoti” tushunchasining shakllanishi. Jahon adabiyoti milliy adabiyotlarning o‘zaro rivojlanishining yig‘indisi sifatida
78. Globallashuv sharoitida madaniyatlarning o‘zarorivojlanishi, mul'tikulturalizm (ko‘pmillatli madaniyat)
79. Mul'tikulturalizm: keng va tor tushunchalari, terminning shakllanishi va taraqqiyoti
80. Turli-tuman madaniyatlarning to‘qnashuvi va o‘zaro rivojlanishi (madaniy izolyasiya, assimlyasiya, unifikasiya (birxillashtirish), “mayin va o‘tkir” (myagkiyi jestkiy) mul'tikulturalizm, aparteid (razdel'noe projivanie)
81. Sharq mamlakatlari adabiyotida mul'tikulturalizm
82. O‘zaro adabiy aloqalar va shakllari
83. Adabiy ta'sir va o‘zlashtirish nazariyasi. Badiiy asarda “o‘zga so‘z”. Adabiyotlararo dialog.
84. “Ikkinchi” adabiyot komparativistika predmeti

85. Uzoq Sharq mamlakatlari adabiyotida umumiylik va xususiylik
86. Yaqin sharq mamlakatlari adabiyotida umumiylik va xususiylik
87. Sharq va G'arb madaniyatlar dialogi
88. T.Benfey, N.Veselovskiylarning qiyosiy adabiyoshunoslikka qo'shgan hissasi
89. M.Jirmunskiy, N.Konradlarning qiyosiy adabiyoshunoslikka qo'shgan hissasi
90. Makrokomparativistika, mikrokomparativistika, arxivshunoslik, tarjimashunoslik, adabiy aloqalar
91. XX asr qiyosiy adabiyotshunosligida olib borilgan izlanishlar: M.Baxtin, V.R.Aminevalar nazariyalari
92. O'xshash va tipologik xususiyatlarga ko'ra qiyoslash mexanizmi va tamoyillari
93. Intertekstuallilik konsepsiyasi. Kontekst tushunchasi
94. "Sharq madaniyati an'anasi" tushunchasi
95. Milliy adabiyotlar, yozuvchilar ijodi, adabiy aloqa va tipologik aloqalar o'rtasidamunosabatlar shakllari
96. Adabiy ta'sir va o'zlashtirish nazariyasi. Motiv.Syujet.Sayyor syujetlarnazariyasi
97. Sharq va G'arb adabiyotidan tarjimalar, ularda badiiy olamning qayta yaralishi. (Navoiy va Shekspir asarlari misolida)
98. F.Sulaymonovanning Sharq va G'arb adabiyoti haqidagi qarashlari
99. N.Komilovning Sharq va G'arb adabiyoti haqidagi qarashlari.
100. Qiyosiy tarixiy uslub tushunchasini paydo bo'lishi va rivojlanish tarixi.
101. Mifologik maktabning taraqqiyoti va uni qiyosiy - tarixiy uslubga bo'lgan ta'siri (Ya. va V.Grimm, A.Kun, M.Myuller, F.I.Buslaev, A.N.Afanas'ev, O.F.Miller).
102. Qiyosiy-tarixiy uslubni adabiyotlararo jarayonda rivoji.
103. Aristotel' va Gegel' asarlarida adabiy nazariyalar.
104. O'rta asr va Uyg'onish davri G'arb va Sharq adabiyotining qiyosiytahlili, taraqqiyot yo'nalishlari.
105. Og'zaki xalq ijodining adabiyotshunoslikrivojidagi o'rni.
106. Milliy taraqqiyot demokratik tendensiyalarining nazariy-adabiyg'oyalarga ta'siri.
107. Ma'rifatparvarlik adabiyoti mutafakkirlari – KlodGel'vesiya va Iogann Vinkel'man.
108. Adabiyotshunoslikning tarixiy fan sifatidataraqqiyoti.
109. Adabiy oqimlar va yo'nalishlar. Adabiyot taraqqiyotining ilkbosqichlarida adabiy oqimlar. Sentimentalizm va romantizm adabiyyo'nalishlari xususiyatlari.
110. Realizmning adabiy yo'nalishlari. Adabiyot,modernizm va postmodernizm. Postmodernizm konsepsiyasiningshakllanishi. Postmodernizm va "O'zga so'z" muammosi.
111. Tarjimaning umumiy nazariyasi. Tarjimaning xususiy nazariyalari.Tarjimashunoslik fanining ob'ekti, maqsadi va vazifalari.
112. Tarjimaning tilshunoslik bilan bog'liq jihatlari.
- 113.Tarjima turlari. Tarjima birliklari va darajalari.
- 114.Ma'lumotlar turlari. Terminologik lug'atlar.Muqobil tarjima.Muqobillikning turlari.
115. Tarjimaning leksik-semantik muammolari
116. So'z semantikasi va tarjima. Chet tili va o'zbek tillarida so'zma'nolari hajmi va shakli o'rtasidagi farqlar.
117. Omonim so'zlar va polisemantik so'zlar tarjimasini. So'z va kontekst.
118. So'z va so'z birikmalari sinonimiyasi. Atoqli otlar, geografik nomlar, tashkilotlar nomlarini tarjima qilish.
119. Terminlar tarjimasini. Qisqartma so'zlar tarjimasidagimuammolar.
- 120."Tarjimonning sohta do'stlari" muammosi. Leksik lakunalar.
121. Chog'ishtirma tilshunoslikning asosiy tamoyillari nimalardan iborat?
- 122."internal comparison"va "external comparison" terminlarining ma'nosi va ekvivalentlari

123. U.Q.Yusupovning ilmiy qarashlariga ko'ra qiyosiy tilshunoslik qanday bo'limlarga bo'linadi ,ularning har birini izohlab bering?
124. Chog'ishtirma tilshunoslikning bo'limlari nechta va ular qanday bo'limlar?
125. Professor J.Buranovning chog'ishtirma linguistikaga doir nazariyasi nimadan iborat?
126. Ikkinchi tilni o'rganish, o'rgatish va tarjimada chog'ishtirma lingvistikaning qaysi tadqiqot metodlaridan foydalaniladi?
128. Chog'ishtirma tilshunoslikning eng asosiy vazifasi nimalardan iborat?
- 129.Chog'ishtirma tilshunoslikka asos slogan tilshunos olimlarniva ular tomonidan yaratilgan ilmiy asarlarni sanab o'ting?
130. Mikro-kontrastiv lingvistika va makro- kontrastiv lingvistika o'tasidagi farqni izohlang.
131. Tipologiyaning o'ziga xos xususiyati nimada,tipologiyaning vazifalari nimadan iborat?
132. Professor J. Buranov konsepsiyasida belgilagan asosiy prinsiplar nimalardan iborat?
- 133.Professor U.Yusupov kontseptsiyasidagi asosiy prinsiplarni aytib bering.
- 134.A.Navoiyning qaysi asari chog'ishtirma tilshunoslikdagi dastlabki ulkan ish hisoblanadi?
135. Fonologik nazariyaning asoschisi kim?
136. Til ierarxiyasida qiyosiy tipologik tahlilning nechta usuli mavjud?
137. Chog'ishtirma lingvistika nimani o'rganadi?
138. Chog'ishtirma tilshunoslik qachon va qay tarzda paydo bo'lgan?
- 139.Poliglotlar (ko'p tilda gapiruvchilar) muloqotida duch keladigan ko'p tilli/ko'p madaniyatli va intralingvistik/madaniy aspektlardagi asosiy farqlar va o'xshashliklar nimada?
- 140.Antroposentrik paradigmaning asosiy mohiyatini tushuntiring.
141. Chog'ishtirma tilshunoslikning asosiy maqsadi nima?
142. Chog'ishtirma tilshunoslikka katta hissa qo'shgan o'zbek olimlar kimlarva ularning asarlaridagi ilmiy qarashlar nimalardan iborat?
143. Chog'ishtirma tilshunoslik va tilshunoslikning boshqa bo'limlari o'rtasidagi farqlarni izohlang.
- 144.Chog'ishtirma tilshunoslikdagi asosiy yondashuvlar haqida ma'lumot bering.
- 145.Tilshunoslikda nechta ilmiyparadigm mavjud ,ularning nomlarini sanab o'ting.
146. Chog'ishtirma tilshunoslik va amaliy tilshunoslikning o'zaro bog'liqligini asoslab bering?
147. Lingvodidaktik modelni izohlab bering.
- 148.Zamonaviy tilshunoslikda va metodologiyada kontrastiv tahlil metodlari nima sababdan zaruriy hisoblanadi?
- 149.Chog'ishtirma tilshunoslik va qiyosiy tilshunoslikning asosiy farqi nimada?
- 150."An'anaviy yondashuv" va "strukturaviy yondashuv" terminlari haqida ma'lumot bering.
151. Konsept tushunchasini tushuntirib bering.
152. Til normasi nima?
153. Ekvivalentlik atamasini tushuntirib bering.
154. Tarjimashunoslikda transkripsiya tushunchasi nimani anglatadi?
155. Tarjima nazariyasida transliteratsiya nima?
156. Tarjimashunoslikda kompensatsiya tushunchasini tushuntirib bering.
157. Tarjima usuli bo'lgan kalka nimani anglatadi?
158. Verbal tarjima tushunchasini tushuntirib bering.
159. Badiiy tarjima deganda nimani tushunasiz?
160. Idiomalar tarjima yo'llarini ayting.
161. Lingvokulturologiya nimani o'rganadi?
162. Diskursga ta'rif bering.
163. Madaniy konseptlar haqida gapiring.
164. Lingvokulturema tushunchasini tushuntiring.
165. Noekivalent leksikalar nimalardan iborat?
166. Tarjima qoidalarini ayting.

167. Tarjimadagi xatolar nimadan kelib chiqishi mumkin?
168. Legal tarjima nima?
169. E.Heminvey ijodi haqida gapiring.
170. Zamonaviy romalar nimani aks ettiradi?
171. 1930-yilda Nobel mukofotini qo'lga kiritgan birinchi Amerika yozuvchisi haqida gapiring.
172. T.Drayzerning birinchi asari haqida gapiring.
173. Jozef Konrad, Doroti Richardson, D.H.Lorens qanday yozuvchilar hisoblanadi?
174. Edvard Tomas va Vilfred Oven qaysi davrga oid yozuvchilar?
175. 40-yillarda Staynbekning asarlarida qaysi tendensiyalarni ko'rish mumkin?
176. Filologik komparativistika haqida tushuncha.
177. Adabiy komparativistikaga xos xususiyatlar.
178. Qiyosiy adabiyotshunoslik fan sifatida. N.I.Konrad tasnifi. V.M.Jirmunskiy tadqiqotlari.
179. Qiyosiy tahlil obyektlari.
180. Qiyosiy tahlilning vazifalari.
181. Qiyoslash jarayonidagi eng muhim bosqichlar.
182. Qiyoslanishi mumkin bo'lgan tipik vaziyatlar.
183. Ilmiy tadqiqot metodlari va qiyosiy tahlil.
184. Qiyosiy-tarixiy va chog'ishtirish metodi xususida.
185. Qiyoslash natijalarini baholash mezonlari.
186. Qiyoslash tahlil natijalarining xolisligini ta'minlash shartlari.
187. Leksikani tizim sifatida qaralishi va tipologik yondashish imkoniyatlari.
188. Tipologik kategoriyaning tillararo, yaruslararo va so'z turkumlariaro xususiyatlari.
189. Tipologik kategoriyalarning ifodalanishdagi mazmun va ifoda planlari birliklarining tillararo aloqasi.
190. Poetikaga oid zamonaviy tadqiqotlar.
191. Adabiyotlararo aloqalar. Tipologiya va tipologik mushtaraklik.
192. Adabiyotshunoslikda multikulturalizm.
193. O'zbek adabiyoti jahon adabiyoti kontekstida.
194. Qiyosiy tadqiqotlar va ularning mohiyati.
195. Tilshunoslikda germanistika va slavistika.
196. Qiyosiy tilshunoslikning paydo bo'lish sabablari.
197. Qiyosiy tipologiyaning shakllanishi va rivojlanishining asosiy bosqichlari va faktorlari.
198. Barcha til tizimlari uchun mushtarak bo'lgan belgilarni ifodalashdagi muvofiqlik va nomuvofiqlik.
199. Tilshunoslikda «shakldan ma'noga» va «ma'nodan shaklga» tamoyillarining qo'llanilishi.
200. Lingvistik tushunchalarni tilning turli yaruslarining o'lchov birliklari va konstituentlari orqali ifodalanishi.

Забрагеевич

РМ

гос. Мунавак P.P.